

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Rozhodčí řízení v mezinárodním obchodě - klady, rizika a možnosti jejich eliminace

Tématem příspěvku je rozhodčí řízení v mezinárodním obchodě se zaměřením na jeho klady, rizika a možnosti jejich eliminace. Je to právě oblast mezinárodního obchodu, kde dává využití rozhodčího řízení ve srovnání s vnitrostátními spory mnohdy větší smysl, neboť pokud spolu obchodují dva obchodníci z různých států, kde platí různé právní řády, je často jednodušší se domluvit na rozhodčím řízení a pravidlech, podle nichž bude rozhodce v případě vzniku sporu rozhodovat stejně jako třeba na jazyku, ve kterém bude rozhodčí řízení vedeno.

Těmito kroky je totiž možné zajistit daleko efektivnější řešení sporu mezi dvěma obchodníky z různých zemí, než pokud by věc byla řešena soudními orgány věcně a místně příslušného státu, jehož právní řád či jazyk by jedna ze stran neznala, což by s sebou neslo celou řadu dalších kroků, které by bylo nutné učinit (např. zajištění tlumočnicka, zajištění advokáta v zemi, kde je řízení vedeno apod.). Cílem tohoto příspěvku je analyzovat jak klady, tak i rizika rozhodčího řízení v mezinárodním obchodě a na základě zjištěných rizik pak formulovat doporučení pro obchodníky, jak se těchto rizik vyvarovat.

Rozhodčí řízení a jeho základní charakteristiky

Rozhodčí řízení je v některých odborných zdrojích chápáno jako jedna z forem alternativního řešení sporů, jiné zdroje však na něj nahlíží jako na třetí formu řešení sporů, která je odlišná od alternativního řešení sporů stejně jako od soudního řešení sporů. Důvodem, proč je rozhodčí řízení někdy vnímáno jako samostatná kategorie, je skutečnost, že výstupem rozhodčího řízení je autoritativní rozhodnutí rozhodce, tedy rozhodčí nález, pro který je charakteristické, že je jednak konečný, nabývá právní moci a je rovněž vykonatelný. S tím je spojena skutečnost, že pokud je rozhodčí nález pravomocný, má stejné účinky jako rozsudek soudů, nicméně se nejedná o rozsudek, čímž se rozhodčí řízení liší od soudního řešení sporů. Na druhou stranu právě skutečnost, že pravomocný rozhodčí nález se vyznačuje také vykonatelností, odlišuje rozhodčí řízení od jiných forem alternativního řešení sporů, kde je obvykle spor ukončen dohodou, nikoliv autoritativním výrokem.[\[1\]](#)

Zásadní význam má skutečnost, že je plně v rukou stran, zda se rozhodnou spor řešit v rozhodčím řízení anebo před soudy. O skutečnosti, že se strany dohodly na řešení sporu před rozhodci, popř. rozhodčím soudem se sepisuje rozhodčí smlouva (někdy se též hovoří o rozhodčí doložce, pokud je toto ujednání vtěleno do hlavní smlouvy mezi stranami), čímž se zde projevuje autonomie smluvní vůle (strany se na této skutečnosti vždy musí dohodnout) a spolu s ní je na strany de facto do určité míry přenášena částečná odpovědnost za výsledek celého rozhodčího řízení, tedy za to, jakým způsobem bude spor vyřešen. Opomenout nelze totiž ani fakt, že strany si buď přímo volí rozhodce anebo přesný způsob, jak bude konkrétní rozhodce určen. Tím také strany zvolenému rozhodci ve své podstatě projevují důvěru v jeho znalosti, schopnosti, ale i spravedlivost.[\[2\]](#)

Autonomie vůle pak dává stranám rovněž možnost určit rozhodci podle jakých pravidel má rozhodce rozhodovat (nikoliv ovšem, jak má rozhodnout). To znamená, že je možné si zvolit například konkrétní právní řád, podle jehož práva má být spor řešen, je možné také odkázat například na pravidla obsažená v rámci doložek INCOTERMS či podobných pravidel, která sice nejsou právně

závazná, nicméně v obchodním styku jsou velmi často používána. Stejně tak je možné požadovat i to, aby rozhodce rozhodovat pouze podle zásady spravedlnosti.[3]

Mezinárodní rozhodčí řízení

Pro účely tohoto příspěvku je však důležitější vymezení mezinárodního rozhodčího řízení, neboť ačkoliv řada charakteristik je ve své podstatě shodná s pojmem rozhodčí řízení, je třeba zmínit, že některé státy mezi těmito dvěma termíny nejen rozlišují, ale také nezřídka stanoví odlišné podmínky a pravidla pro vnitrostátní rozhodčí řízení a mezinárodní rozhodčí řízení.[4]

Pod pojmem mezinárodní rozhodčí řízení se obvykle rozumí způsob řešení sporů o majetkové nároky, které vznikly v souvislosti s mezinárodním obchodním stykem, a to jak mezi fyzickými, tak i mezi právníky osobami (zpravidla podnikatelskými subjekty). Slovo „*mezinárodní*“ je v kontextu k rozhodčímu řízení vztaženo především ke skutečnosti, že účastníci mají sídlo či bydliště v jiných státech, předmět sporu překročil hranice států, ale pochopitelně mohou být důvodem pro označení rozhodčího řízení termínem „*mezinárodní*“ i další skutečnosti.[5] Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém pak v této souvislosti hovoří o rozhodčím řízení s mezinárodním prvkem.[6]

Pod mezinárodním prvkem, který je základní podmínkou pro to, aby se jednalo o mezinárodní rozhodčí řízení, a tudíž i základní charakteristikou rozhodčího řízení v mezinárodním obchodě, je možné identifikovat například subjekty, které jsou státními příslušníky různých států, dále pak také skutečnosti právně významné pro vznik a existenci právního poměru, k nimž dochází na území dvou či více států (např. smlouva je uzavírána v jiném státě, k plnění má dojít v jiném státě apod.). Stejně tak může být mezinárodní prvek obsažen rovněž v předmětu právního poměru (např. zboží se v době, kdy je kupováno, nachází na území jiného státu apod.). Podobně je možné mezinárodní prvek identifikovat rovněž v tom, že určitý právní poměr buď souvisí, případně je právně závislý na jiném právním poměru, který se řídí právem jiného státu (např. ručení se řídí právem jiného státu než samotný závazek, za který je ručeno).[7]

Mezinárodní prvek tudíž může mít celou řadu různých podob, jejichž důsledkem může být fakt, že je určité rozhodčí řízení označeno za „*mezinárodní*.“ V této souvislosti je pak nutné zmínit, že o mezinárodním rozhodčím řízení lze hovořit buď jako o „*absolutním*“ anebo jako o „*relativním*.“ Absolutním mezinárodní povahu má rozhodčí řízení tehdy, pokud by z hlediska jakéhokoliv státu bylo možné jej označit za mezinárodní. Skutečnosti, které jsou důvodem proto, aby bylo rozhodčí řízení považováno za mezinárodní, nejsou totiž dány přímou vůli stran, ale objektivními faktory. Oproti tomu za relativní mezinárodní rozhodčí řízení je možné jej označit tehdy, pokud na rozhodčí řízení jako na mezinárodní pohlíženo jen z pohledu určitého právního řádu, popř. právních rádu. To je obvykle dáno subjektivními faktory, k nimž patří mimo jiné autonomie vůle, která je základním pilířem rozhodčího řízení.[8]

Právní zakotvení mezinárodního rozhodčího řízení

Ačkoliv kořeny rozhodčího řízení v oblasti mezinárodního obchodu mají své počátky již ve starověkém Římě a starověkém Řecku,[9] realita je taková, že skutečně významný rozvoj mezinárodního rozhodčího řízení je úzce spjat až s přijetím Newyorské úmluvy o uznávání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, což je mezinárodní úmluva, k jejímuž přijetí došlo v New Yorku v roce 1958. Význam této úmluvy spočívá především v tom, že se jednalo o první takto významnou úmluvu upravující uznávání a výkon rozhodčího řízení mezi jednotlivými státy, ale také v tom, že ji ratifikovalo více než 150 států, čímž má tato úmluva skutečně velký dosah. Opomenout pak nelze ani skutečnost, že systém, který úmluva nastolila je velmi jednoduchý a unifikovaný, čímž je uznávání a výkon rozhodčích nálezů napříč státy skutečně snadno realizovatelné srozumitelné. Zásadní význam

má především skutečnost, že signatářské státy této úmluvy mají povinnost uznávat rozhodčí nálezy bez zvláštního řízení a na něj navazujícího rozhodnutí. V případě, že se některá ze stran sporu domáhá toho, aby rozhodčí nález nebyl v jiném státě uznán a vykonán, nemůže tak činit bezdůvodně, ale je nutné, aby prokázala jeden z taxativně uvedených důvodů v úmluvě. Navzdory skutečnosti, že z názvu úmluvy to není patrné, zaměřuje se Newyorská úmluva také na řešení otázky uznávání a platnosti samotných rozhodčích smluv (doložek).^[10] Lze tedy konstatovat, že Newyorská úmluva je i v současné době významným pramenem práva v oblasti mezinárodního rozhodčího řízení, který podporuje využívání rozhodčího řízení jako způsobu řešení sporů v oblasti mezinárodního obchodu.

Newyorská úmluva však není jediným dokumentem, který se problematikou rozhodčího řízení na mezinárodní úrovni zabývá. Za zmínku stojí například také Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži, která byla přijata v roce 1961. Jedná se o dokument, jehož smluvními stranami je v současnosti naprostá většina členských zemí EU, českou republiku nevyjímaje. Tato úmluva upravuje otázku rozhodčích smluv, které byly uzavřeny za účelem „*urovnání sporů, které vzešly nebo vzejdou z provádění mezinárodního obchodu mezi fyzickými anebo právníckými osobami, které při uzavírání smlouvy měly svůj obvyklý pobyt nebo své sídlo v různých smluvních státech a na rozhodčí řízení a nálezy vydané na základě těchto rozhodčích smluv.*“^[11] V době, kdy byla tato úmluva přijata, bylo jejím základním smyslem napomoci k řešení sporů mezi obchodníky z Východu a ze Západu. Tato úmluva však nemá zdaleka takový význam jako třeba Newyorská úmluva, což platí jak z hlediska České republiky, tak i na mezinárodní úrovni.^[12] V českém právním řádu je pak otázka mezinárodního prvku v rozhodčím řízení řešena především v zákoně č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, kde jsou otázky rozhodčího řízení a uznávání rozhodčích nálezů věnována ustanovení § 117 - § 122. Tato ustanovení přitom reflektují mezinárodní závazky České republiky, čímž korespondují s pravidly, která pro ČR vyplývají z výše uvedených úmluv.^[13]

Opomenout pak nelze ani vzorový zákon UNCITRAL o mezinárodní obchodní arbitráži stejně jako vzorová pravidla UNCITRAL pro rozhodčí řízení, která je možné považovat za určitou formu předlohy regulace, ze které by měly čerpat národní právní úpravy. Nejedná se tedy o klasický právně závazný pramen práva, ale o určitý vzor, jehož cílem je sjednocení pravidel mezinárodní obchodní arbitráže a rozhodčího řízení ve světě. Tato pravidla v podstatné míře navazují na Newyorskou úmluvu a jsou tak pro národní právní řády vzorem, jak implementovat pravidla v ní obsažená.^[14]

Klady rozhodčího řízení v mezinárodním obchodě

Za jednu z nejvýznamnějších výhod, která se však může velmi snadno stát i rizikem, pokud s ní není optimálně nakládáno, lze považovat právě autonomii vůle stran, která se v oblasti rozhodčího řízení v mezinárodním obchodu uplatňuje. Tato autonomie totiž dává stranám možnost domluvit se nejen na tom, že spor bude řešen v rozhodčím řízení, ale také třeba domluvit se na skutečnosti, podle jakých pravidel, podle jakého právního řádu a kterým rozhodcem či rozhodčím soudem bude řešen. Stejně tak je možné se domluvit také například na jazyce, ve kterém se řízení povede.

Opomenout nelze ani skutečnost, že rozhodčí řízení může mít řadu různých forem, spor mohou rozhodovat ad hoc rozhodci (jeden anebo i více, což opět záleží na dohodě stran), ale i stálé rozhodčí soudy. Lze se domluvit rovněž na tom, že bude rozhodčí nález přezkoumán,^[15] aby bylo zamezeno tomu, že dojde v jednoinstančním řízení k tomu, že bude přijat rozhodčí nález, který bude neopodstatněný, popř. jeho závěry budou v rozporu s právem. Autonomie vůle tak dává stranám sporu celou řadu možností, jak se ohledně řešení sporů domluvit, nicméně je třeba také zmínit fakt, že autonomie vůle si vyžaduje určitou odpovědnost na straně obchodních partnerů, kteří chtějí své spory řešit v rozhodčím řízení. Pokud se strany dohodnou na všem, co je pro řešení sporů podstatné, může pro ně být rozhodčí řízení velmi prospěšným způsobem, jak efektivně vyřešit spor mezi nimi vzniklý. Pokud ovšem některé důležité náležitosti opomenou, neujasní si, může se pro ně rozhodčí řízení stát naopak přítěží. Vzhledem k tomu, že v mezinárodním obchodě se však obvykle jedná o

vztahy (a spory) dvou profesionálních obchodníků, lze mít za to, že tito jsou dostatečně znalý a zkušený, že vědí, jak s autonomií vůle při uzavírání rozhodčích smluv (doložek) pracovat.

Další nespornou výhodou je již zmíněná rychlost rozhodčího řízení.[\[16\]](#) V praxi je poměrně běžné, že spory jsou v rozhodčím řízení rozhodovány zhruba ve lhůtě čtyř až osmi týdnů. Navíc je u některých stálých rozhodčích soudů, ale třeba i u arbitrážních center možné připlatit si za rychlé rozhodnutí ve věci. To platí například pro Rozhodčí soud při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR.[\[17\]](#) Rychlost při řešení sporů je často v dnešní době skutečně klíčová, neboť pokud již obchodní transakce nedopadne tak, jak se očekávalo, tedy není úspěšná, nikdo nemá zájem na ní trávit více času, než je nezbytné. To znamená, že obchodní partneři obvykle nechtějí zbytečně dlouho řešit ani spory z obchodní transakce plynoucí, čímž je pro ně rychlost řešení sporů klíčová. Na druhou stranu rychlost nemusí být vždy zárukou kvality, resp. zárukou toho, že se rozhodce např. zvládne zorientovat ve velmi složitém sporu. Proto ani rozhodčí řízení ve velmi složité věci nemusí být vždy vyřešeno tak rychle, jak by strany sporu očekávaly anebo chtěly. Obvykle je však rozhodčí řízení jednoznačně rychlejší než řešení sporu před soudem.

V řadě případů je pak rozhodčí řízení také méně nákladné než řízení před soudem. Zejména v českých podmínkách je to relativně pravidlem (poplatky za rozhodčí řízení se v České republice zpravidla pohybují mezi 3-4 %, poplatky za soudní spory činí 5 %),[\[18\]](#) nicméně na úrovni mezinárodní arbitráže může být situace někdy taková, že jsou strany naopak ochotny si připlatit za to, že se rozhodce detailně seznámí se sporem, popř. usilují uhrazením vyššího poplatku za rozhodčí řízení o to, aby rozhodce nebyl podplatitelný druhou stranou, čímž i otázka výše nákladů spojených s rozhodčím řízením neplatí zcela bezvýjimečně, obvykle se však o jednu z výhod rozhodčího řízení jedná.

Nelze také opomenout fakt, že ve srovnání se soudními poplatky, kde se situace může vyvinout různým způsobem, může například docházet k využívání nejrůznějších opravných prostředků, které řízení jednak protahují, ale také prodražují, je situace u rozhodčího řízení, které je zásadně jednoinstanční jiná, což činí náklady předvídatelnějšími.[\[19\]](#) Lze tudíž říci, že i v situaci, kdy by v optimálním případě bylo výhodnější spíše soudní řešení sporů, se může rozhodčí řízení jevit jako určitá jistota zaručující, že za běžné situace, kdy nedojde např. k přezkumu rozhodčího nálezu ze strany sudů, popř. k jeho zrušení, budou náklady určitým způsobem zafixované na částce, která je jasně dána sazebníkem poplatků rozhodce, arbitrážního centra, popř. stálého rozhodčího soudu, na kterém se strany dohodly.

S výhodou nízkých nákladů a efektivity se pak často pojí výhoda, která spočívá v možnosti řešit spor bez toho, aby bylo nařízeno jednání. Rozhodci tak mohou rozhodovat pouze na základě dokumentů, které jim stranami byly předloženy. To znamená, že mohou za těchto podmínek jednak nabízet nižší cenu rozhodčího řízení ve srovnání se soudními poplatky, pro strany sporu může být výhodou i fakt, že neztrácejí čas cestováním na místo, kde je o sporu rozhodováno, samotným jednáním a přípravou na něj. V případě řízení před soudem by strany přitom obvykle (až na výjimky, kdy soud rovněž má možnost rozhodnout bez nařízení jednání) musely na jednání přijet, popř. na něj poslat svého právního zástupce, což by zejména v případě sporů plynoucích z mezinárodního obchodu, leckdy znamenalo cestování do vzdálených míst a s tím spojené další náklady finanční i časové. Opět ovšem neplatí bezvýjimečně že by byl spor v rozhodčím řízení řešen bez nařízení jednání, v případě, že se jedná spory z mezinárodního obchodu je však možné takový postup považovat za velmi praktický.

K rychlosti a celkové (tj. nejen nákladové) efektivitě rozhodčího řízení v dnešní době velmi intenzivně přispívá také možnost řešit spor v rozhodčím řízení celý jen elektronicky. Tuto možnost nabízejí mnohá arbitrážní centra, za zmínku stojí v České republice například e-arbiter.cz.[\[20\]](#) Podobně také rozhodování ve věcech doménových sporů je v současnosti v České republice řešeno online, a to přímo Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR.[\[21\]](#) Rovněž na

mezinárodní úrovni lze najít celou řadu platforem, které se zaměřují na řešení sporů v rozhodčím řízení online. Výhodou tohoto přístupu je jednak rychlost, ale také možnost dodávat dokumenty rozhodci online, s čímž se pojí i větší míra efektivity, a to zejména právě na mezinárodní úrovni, kde doručování písemností leckdy trvá delší dobu. Zejména v oblasti mezinárodního obchodu, kde strany v řadě případů skutečně ani nemají příliš velký zájem za účelem vyřešení sporu cestovat do jiných zemí, je tudíž elektronická možnost řešení sporů velkou výhodou, kterou běžné soudní instituce zatím obvykle nenabízí, popř. ne v takové míře. Opět má tato výhoda však své meze, mohou existovat případy, kdy může být osobní výpověď, popř. manifestace více vypovídající než elektronické materiály. Stejně tak může být v řadě případů například jednodušší dokument falzifikovat, popř. upravit v elektronické podobě než v písemné podobě, popř. v podobě veřejné listiny apod. U běžných transakcí, kde se ovšem jak objednávky, tak faktury vystavují v dnešní době často výlučně v elektronické podobě stejně tak nabídka produktů pro obchodní partnery je k dispozici také výlučně, popř. primárně v elektronické podobě, je však elektronické řešení sporu jednoznačně výhodou.

Další významnou výhodou, která bývá často při pojednání o výhodách mezinárodního rozhodčího řízení opomíjena, je skutečnost, že rozhodčí řízení je neveřejné a zároveň také důvěrné. To znamená, že rozhodčího řízení se nemůže účastnit veřejnost, stejně tak rozhodčí nálezy se nikde veřejně nepublikují (na rozdíl od rozsudků zejména vyšších soudů, které jsou zcela běžně k dispozici na internetu). Rozhodce má pochopitelně povinnost zachovávat mlčenlivost o věcech, které se v rámci rozhodčího řízení dozví.[\[22\]](#) S tím se pak pojí velká výhoda, kterou to je pro obchodní vztahy na úrovni mezinárodního obchodu zejména v případech, kdy některá ze stran musí před rozhodcem či rozhodci, jenž ve věci rozhodují vyjevit určitou část svého know-how či obchodního tajemství za účelem, aby dokázala objasnit některé skutečnosti, které jsou pro vlastní rozhodnutí v dané věci významné. V případě veřejného řízení před soudem by tak mohlo dojít k tomu, že by tyto skutečnosti byly vyjeveny nejen před veřejností, ale také třeba před médii, která se zejména o zajímavější obchodní spory větších firem zajímají, čímž by tyto skutečnosti ve své podstatě ztratily povahu obchodního tajemství. Proto je někdy rozhodčí řízení velkou výhodou právě pro tyto případy.

Velkou výhodou je pak pochopitelně mezinárodní uznávání a vykonatelnost rozhodčích nálezů,[\[23\]](#) což je jedním z hlavních důvodů, proč si obchodníci působící na poli mezinárodního obchodu, volí často právě rozhodčí řízení jako formu řešení sporů.

Rizika rozhodčího řízení v mezinárodním obchodě

Jak již bylo výše nastíněno, mnohé výhody rozhodčího řízení mají své limity a mohou se tak snadno změnit spíše v riziko, pokud s nimi není optimálně nakládáno. Vedle toho pak existují i typické nevýhody, popř. rizika rozhodčího řízení, které jsou poměrně neoddiskutovatelné. V případě výhod, které se mohou změnit v riziko, má stěžejní význam řada oblastí, kde se projevuje autonomie vůle stran, která je pro rozhodčí řízení tak typická. Velmi důležitá je totiž například otázka volby práva, podle kterého mají rozhodci rozhodovat. To platí zejména v mezinárodním obchodním styku. Je totiž vždy potřeba dbát na skutečnost, že pokud je zvoleno domovské právo jednoho ze dvou obchodníků, kteří se na transakci v rámci mezinárodního obchodu podílejí, bude tento obvykle v určité výhodě proto, že obvykle do určité míry zná místní předpisy, reálie, procesní postup a v neposlední řadě nelze opomenout ani skutečnost, že nebude muset za účelem řešení sporu cestovat, najímat si právní zástupce v cizí zemi, tlumočníky, čímž také ponese nižší náklady než druhá strana.

Volba práva je tedy jednou z oblastí, která je zásadním hraničním určovatelem z hlediska práva mezinárodního obchodu, může však v praxi působit řadu problémů, pokud jedna ze stran buď neklade na volbu rozhodného práva dostatečný důraz, popř. se jedná o slabší stranu, která dohodu uzavírá s tím, že druhá strana není ochotna ke změně, tudíž musí buď smlouvu vzít jako celek a podepsat anebo se musí rozhodnout ji neuzavřít, což je zejména pro menší obchodníky leckdy poměrně zásadním ekonomickým zásahem do fungování jejich podnikání, čímž leckdy přistoupí i na

smlouvu, kterou nepovažují za zcela optimální. Tomu častokrát napomáhá i skutečnost, že pokud je smlouva uzavírána v online podobě a podepisována je například prostřednictvím e-mailu či SMS, či pouze nakreslením podpisu na obrazovku počítače, častokrát si méně zkušené obchodníky ani nemusí uvědomit, že tímto uzavírají smlouvu, resp. akceptují podmínky, které jim nabízí druhá strana, která je často v silnějším postavení. Tímto tak dochází k uzavření závazku, jehož součástí může být právě rozhodčí doložka stejně jako třeba otázka volby práva. Mnozí méně zkušené obchodníky pak až v situaci, kdy dojde na spor zjišťují, že domáhání se svých práv může být problematické.^[24] Zde je sice chyba jednoznačně na straně obchodníka, který smlouvu ukvapeně uzavřel a mnohdy ani pořádně celou nečetl, nicméně s moderními technologiemi a mezinárodním obchodem se toto riziko projevuje v praxi častěji než dříve.

Rizikem samozřejmě může být volba právního řádu i proto, že neznalost místního práva, neznalost jazyka, vysoké náklady na právní zastoupení mohou pro obchodníky zvyšovat náklady spojené se spory vedenými ohledně mezinárodních obchodních vztahů, čímž je potřeba volit právní řád, podle jehož práva má být spor rozhodován, uvážlivě.

Jak již bylo zmíněno, rizikem může být i skutečnost, že rozhodci často zejména v mezinárodních obchodních vztazích berou v potaz zájem stran sporu na tom, aby nebylo např. nutné cestovat na jednání spojené se sporem, čímž se nenařizuje jednání, popř. se vše řeší elektronicky. Běžně je tento postup efektivní, nicméně mohou se vyskytnout případy, kdy je vhodnější nařízení jednání, popř. dojde k modifikaci obsahu dokumentů, které jsou rozhodci předloženy v elektronické formě, kdy rozhodce leckdy u dokumentů, které mají písemnou formu, nemůže z podstaty věci pracovat s originálem, ale pracuje např. se scanem, který mohl být upraven. To může mít samozřejmě vliv i na výsledek sporu.

Další nevýhodou celého rozhodčího řízení, je skutečnost, že rozhodce nedisponují žádnými pořádkovými ani donucovacími prostředky.^[25] To znamená, že pokud se jedna ze stran rozhodne nespolutracovat při řešení sporu, je situace velmi obtížná jak pro rozhodce, který má o věci rozhodovat, tak i pro druhou stranu, která má často zájem na rychlém vyřešení sporu.

Další významnou nevýhodu a rizikem v kontextu české právní úpravy je rovněž skutečnost, že rozhodcům není svěřena pravomoc vydávat předběžná opatření, což může být v případě některých obchodních sporů skutečně klíčové. Tuto otázku je tudíž v České republice nutno řešit skrze české soudy. Důvodem pro tuto skutečnost, je zejména možnost soudců uložit v rámci předběžných opatření povinnosti i třetím stranám, které nejsou a ani v budoucnu nebudou stranami rozhodčího řízení. V případě, že se však strany dohodnou na tom, že spory budou řešit v rámci rozhodčího řízení, nemají pak možnost se předběžných opatření domáhat.^[26] Nicméně i navzdory tomu, že tato skutečnost má svůj praktický význam, není systémově tato skutečnost optimální. Výrazněji se problém může projevovat právě v případě, kdy se jedná o spor mezi českým subjektem a subjektem zahraničním, který s českou úpravou nemusí být detailně obeznámen.

Eliminace rizik rozhodčího řízení v mezinárodním obchodě z pohledu obchodníků

Ve vztahu k eliminaci rizik, které jsou s rozhodčím řízením spojeny, je třeba říci, že pokud se týká rizika, které je spojeno s neuváženou volbou práva, je zde nutné klást důraz především na edukaci a informovanost obchodníků, kteří obchodují mezinárodně. Tito lidé by měli být poučeni o tom, že volba práva je klíčová stejně jako otázka volby, zda bude věc řešena v rozhodčím řízení či před soudy, čímž je nutné se na tyto otázky při uzavírání jakékoliv smlouvy zaměřit.

I v případě, že se strany v mezinárodním obchodním styku na volbě práva domlouvají, stále je zde otázka, na jakém právu se dohodnout, aby to nebylo ani pro jednu stranu nevýhodné. Obvykle je žádoucí domluvit se na právu třetího státu, které je navíc srozumitelné oběma stranám (tj. např.

pokud jsou oba obchodní partneři z Evropy, a to ze zemí, kde existuje evropská kontinentální tradice, je vhodné se domluvit na právu třetího státu, které je opět založeno na evropské kontinentální tradici). Vždy je potřeba brát při volbě práva v úvahu jak charakteristiky právního řádu, tak otázky jazykové, ale třeba také náklady na právní zastoupení v zemi, kde má být spor řešen apod.

Pokud se jedná o nevýhodu spočívající v absenci pořádkových či donucovacích prostředků, která se například v českém právním řádu vyskytuje, lze doporučit zakotvit *de lege ferenda* do českého právního řádu (stejně jako do právního řádu dalších zemí, které taková opatření nemají posud zakotvena) určitá opatření, jimiž by rozhodci mohli součinnost stran při řešení sporu přiměřeně vynucovat, popř. ukládat např. pořádkové pokuty. Je pochopitelné, že nelze požadovat zcela shodná opatření se soudci národních soudů, nicméně určitá opatření (např. právě finanční postihy ve formě pokut) by zcela jistě existovat mohla. Totéž ostatně platí pro předběžná opatření, která by bylo vhodné do právních řádů zakotvit tak, aby i rozhodci mohli v některých věcech (typicky právě ve sporech plynoucích z mezinárodních obchodních vztahů) předběžná opatření vydávat.

Závěr

Rozhodčí řízení v mezinárodním obchodě má nespočet kladů, které spočívají v tom, že je méně formální, rychlejší, flexibilnější, v řadě případů také méně nákladné ve srovnání se soudním řízením. V kontextu mezinárodního obchodu, kdy spolu v dnešní době poměrně běžně obchodují například dva obchodníci ze zcela odlišných částí světa, je pochopitelně významnou výhodou také skutečnost, že se při řešení sporu v rámci rozhodčího řízení leckdy nenařizuje osobní jednání, a dokonce je možné spory mnohdy řešit online (elektronicky). To samozřejmě obchodníci působící v mezinárodním obchodě vítají, neboť efektivita je pro ně velmi důležitá. Velkou výhodou je rovněž nevěřejnost a s ní spojená ochrana obchodního tajemství a know-how.

Navzdory skutečnosti, že v kontextu mezinárodního obchodu má rozhodčí řízení jednoznačně nespočet výhod, je možné identifikovat i některá rizika, která jsou spojena jednak s velkou mírou autonomie vůle, kdy se strany musí dohodnout jak na tom, že jejich spor bude řešen v rozhodčím řízení, ale i na tom, podle jakého práva bude řešen. Ačkoliv je volba práva jedním z nejvýznamnějších hraničních určitelů v mezinárodním právu soukromém, nese s sebou celou řadu rizik, neboť nevážená volba práva může mít zcela zásadní dopady. Proto je třeba, aby si tuto skutečnost lidé působící v mezinárodním obchodu uvědomovali a volbě práva věnovali adekvátní pozornost. K dalším rizikům pak patří skutečnost, že rozhodci nemají oprávnění vydávat předběžná opatření, která by byla v řadě případů zcela jistě prospěšná. Stejně tak absence donucovacích a pořádkových oprávnění a prostředků na straně rozhodců může být rizikem, protože pokud se jedna ze stran rozhodne řízení zdržovat, nemusí být efektivní. Tyto dva nedostatky by však bylo možné řešit tím, že by do budoucna byly do právních řádů, v nichž ještě nejsou implementovány (tj. např. do českého právního řádu) zakotveny.

Lze tedy uzavřít, že rozhodčí řízení má svá pozitiva i negativa, přičemž některá negativa jsou řešitelná na úrovni smluvních stran, které spolu obchodují, jiná je třeba řešit na úrovni legislativy. V každém případě by však bylo jednoznačně žádoucí je řešit.

- [1] HOLÁ, Lenka a Miluše HRNČIŘÍKOVÁ. *Mimosoudní metody řešení sporů: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-246-2, s. 109.
- [2] HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše a Lucia VALENTOVÁ. *Judiciální trendy v mimosoudním řešení přeshraničních sporů*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. ISBN 978-80-7502-142-7, s. 54.
- [3] PETERKOVÁ, Kamila. Základní zásady a prameny rozhodčího řízení v české právní úpravě. EPRAVO.CZ - Váš průvodce právem - Sbírká zákonů, judikatura, právo [online]. Copyright © 2015 [cit. 09.01.2020]. Dostupné >>>[zde](#).
- [4] BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7179-342-7, s. 12.
- [5] ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-004-2, s. 57.
- [6] BŘÍZA, Petr a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-528-2, s. 683.
- [7] BŘÍZA, Petr a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-528-2, s. 4.
- [8] ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-004-2, s. 60-61.
- [9] HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše a Lucia VALENTOVÁ. *Judiciální trendy v mimosoudním řešení přeshraničních sporů*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. ISBN 978-80-7502-142-7, s. 54.
- [10] HOLÁ, Lenka a Miluše HRNČIŘÍKOVÁ. *Mimosoudní metody řešení sporů: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-246-2, s. 117.
- [11] BŘÍZA, Petr a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-528-2, s. 686.
- [12] ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. ISBN 978-80-7478-004-2, s. 108.

- [13] BŘÍZA, Petr a kol. Zákon o mezinárodním právu soukromém: komentář. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-528-2, s. 683.
- [14] HOLÁ, Lenka a Miluše HRNČIŘÍKOVÁ. *Mimosoudní metody řešení sporů: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-246-2, s. 122.
- [15] NĚMEC, Robert a Viktor GLATZ. Rozhodčí řízení, jeho specifika a výhody. Bulletin Advokacie. Bulletin advokacie, odborný právní portál [online]. 2018 [cit. 09.01.2020]. Dostupné >>> [zde](#).
- [16] HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše a Lucia VALENTOVÁ. *Judiciální trendy v mimosoudním řešení přeshraničních sporů*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. ISBN 978-80-7502-142-7, s. 54.
- [17] DRACHOVSKÁ, Karolína. Rozhovor - Josef Černohlávek: Rozhodčí řízení jako alternativní způsob řešení stavebních sporů | Právní prostor. Právní prostor [online]. 2018 [cit. 09.01.2020]. Dostupné >>> [zde](#).
- [18] SDRUŽENÍ ROZHODCŮ. Moderní a efektivní způsob vymáhání pohledávek - Rozhodčí řízení. Moderní a efektivní způsob vymáhání pohledávek - Rozhodčí řízení [online]. [cit. 11.01.2020]. Dostupné >>> [zde](#).
- [19] NĚMEC, Robert a Viktor GLATZ. Rozhodčí řízení, jeho specifika a výhody :: Bulletin Advokacie. Bulletin advokacie, odborný právní portál [online]. 2018 [cit. 11.01.2020]. Dostupné >>> [zde](#).
- [20] E-arbiter - online soudní fórum. Unie pro rozhodčí a mediační řízení ČR, a.s [online]. [cit. 11.01.2020]. Dostupné >>> [zde](#).
- [21] Rozhodčí centrum pro spory o domény - cz. Správce pro řešení sporů týkajících se doménových jmen .cz. [online]. 2015 [cit. 11.01.2020]. Dostupné >>> [zde](#).
- [22] NĚMEC, Robert a Viktor GLATZ. Rozhodčí řízení, jeho specifika a výhody. Bulletin Advokacie. Bulletin advokacie, odborný právní portál [online]. 2018 [cit. 11.01.2020]. Dostupné >>> [zde](#).
- [23] HOLÁ, Lenka a Miluše HRNČIŘÍKOVÁ. *Mimosoudní metody řešení sporů: vysokoškolská učebnice*. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-246-2, s. 117.
- [24] WANG, Faye F. *Internet Jurisdiction and Choice of Law: Legal Practices in the EU, US and China*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. ISBN 9781139488457, s. 19.
- [25] NĚMEC, Robert a Viktor GLATZ. Rozhodčí řízení, jeho specifika a výhody. Bulletin Advokacie. Bulletin advokacie, odborný právní portál [online]. 2018 [cit. 11.01.2020]. Dostupné >>> [zde](#).
- [26] NĚMEC, Robert a Viktor GLATZ. Rozhodčí řízení, jeho specifika a výhody :: Bulletin Advokacie.

Další články:

- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [AML a diskriminace v realitní praxi: chyby, které mohou vyjít draho](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Nová pravidla ICC pro rozhodčí řízení: Přehled klíčových změn účinných od 1. června 2026](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)